

DE WITTE KRUIS KOLONIE.

De Witte Kruis Kolonie ligt aan de weg van SALATIGA naar KOPANG. Het is een complex met een oppervlakte van ongeveer 100 bouw, dat door de grote weg wordt doorneden. In het centrum van het terrein liggen ter weerszijde van de weg de gebouwen voor administratie en onderdak, de werkplaatsen en de loodsen en verder de kerk. Daaromheen ligt de koffieplantage, vanille-aanplant en de groentetuinen.

De Kolonie werd gesticht in 1902. De stichter was de officier van het Leger des Heils, A.Th. van ELLERIK, die in het rampjaar 1901 had gezien, hoe vele inheemschen zonder middelen van bestaan waren.

Het doel van de stichting was: "Het verzorgen en opvoeden en de werkverschaffing aan verwaarloosde inlanders en vreedse Costerlingen". (Art. 2 der statuten.) Een ieder kon opname in de kolonie verkrijgen. De bewoners bestonden voornamelijk uit ouders, die zonder middelen van bestaan waren, omdat ze kinderen hadden om voor hen te zorgen; gebrekkigen en blinden, verlamden enz.; wezen en verwaarloosde kinderen. Ook gehele gezinnen vonden er een plaats.

De bewoners verrichtten allen nuttig werk. Een deel van de dag werkten ze voor het algemeen nut, de rest voor eigen behoefte. De kolonisten hielden zich bezig met landbouw; daarnaast was er nog werk in de melkerij, de kantklosserij, de weefinrichting, timmerwerkplaats enz.

Voor de gezinnen werden prettige eengesinswoningen gesticht, de ongehuwde mannen leefden bijeen, de ongehuwde vrouwen in kamertjes afgesloten in een grote loods. Verder was er een verblijf voor de weesjongens en weesmeisjes. Er werd verplicht onderwijs gegeven op een eigen school. De stichting was zo goed georganiseerd, dat het mogelijk was een sluitend budget te verkrijgen met slechts een rijkssubsidie van 10 à 12%. Het aantal bewoners nam toe van 400 in 1902 tot 1500 in de jaren na 1936.

De leiding bleef berusten bij de familie van ELLERIK. Na de dood van den vader nam Mevr. van ELLERIK het bestuur over tot haar dood. Daarna kreeg een der zoons S.A. van ELLERIK de leiding tot hij in 1943 werd geïnterneerd door de Jappen.

Toen werd de leiding overgenomen door comite van INDONESIERS, die het werk zo goed en zo kwaad als het ging voortzetten.

Na vier jaar blijkt, dat een groot deel der kolonisten de kolonie heeft verlaten. In Juli bedroeg het aantal bewoners nog 900. De plantages zijn verwilderd en de bewoners zijn verwaarloosd. Blijkbaar ontbrak de straffe organisatie, die nodig was om iedere werkkraft zo nuttig mogelijk te gebruiken.

Kort voor de inzet der positionele actie kreeg de toenmalige leider van de kolonie opdracht de kolonisten te evacueren. Hij schijnt dit bevel niet te hebben willen uitvoeren. Hij liet aan de rand der kolonie voedselvoorraden opslaan en beval de kolonisten zich in die omgeving ver van de weg af- terug te trekken. Dit geschiedde. Op 23 Juli kwam echter een groep van de B.F.R.I., welke de aanwezige voorraden weghaalde en de kolonisten verdreef. Een klein gedeelte, meestal de meest gebrekkigen, bleef in allerlei schuilhoeken huizen tot zij daar op 10 Augustus werden gevonden door een NEDERLANDSE patrouille. Zij werden toen overgebracht naar SALATIGA.

12

Intussen heeft de T.N.I. driemaal een poging gedaan om de kolonie die geen militaire bezetting had - in brand te steken. Hierdoor werden het hoofgebouw, de school en de smederij verwoest. Om verdere vernieling van dit voor de JAVANEN zo belangrijke werk van liefdadigheid te voorkomen is er thans een militaire bezetting gelegd.

Van de 900 bewoners, die in Juli de kolonie bevolkten, zijn er thans ongeveer 200 in SALATIGA ondergebracht. De overigen zijn in ZUIDELIJKE richting gevlucht. Hoe deze kreupelen en gebrekkigen in hun levensonderhoud zullen moeten voorzien is een raadsel.

Het bijgevoegde fotomateriaal geeft een indruk van de toestand, waarin de bewoners werden aangetroffen.

- I. De woningen waar in de gezinnen waren ondergebracht.
- 2/3. De huisvesting, toen de NED. troepen hen vonden.
- 4/5. Een groep kolonisten, welke thans in SALATIGA zijn ondergebracht.
- 6/7. Zulke mensen vonden een onderdak in deze kolonie, welke thans moedwillig zijn uiteengedreven.
- 3/9/10. De vroegere leider de heer van MILLERIK ontmoet voor het eerst weer zijn beschermelingen.

SALATIGA, 29 Augustus 1947.

De Reserve Maj. der Inf.

W.G. H.F.A. BROCK.

Getuigen:

1. Hoofd I.V.G.,

W.G. E.C. FILLET.
Kapt.

2. Sergeant Inf.

W.G. Ch.L.C. LE FEVRE.

coll.: 